

Over de moord aan de Walpoort De sikkel en de halve maan

Auteur: Frits Kool

‘Krijgen doe ik je wel, ik snijd je longen uit je donder’, riep Nico naar de agent. ‘Eraan ga je’. In beschonken toestand was hij samen met zijn broer, ‘de schrik van Boxtel’, op de Bossche Markt tekeer gegaan. Een surveillerende agent probeerde hem te kalmeren. Met een greep in zijn binnenzak trok Nico plotseling een groot mes. Hij had geen succes, niet met zijn dreigende woorden en niet met het mes. Ondanks zijn heftige verzet werd hij gearresteerd en met een massa volk in zijn kielzog naar het politiebureau gebracht. Twee weken later stond hij voor de rechter. De officier van justitie eiste voor dit ‘gevaarlijk sinjeur’ tien maanden gevangenisstraf.

De cel in het Huis van Bewaring was kaal. Een wastafeltje, een bed, een stoel en een tafel met een Bijbel. Nico had het al eerder meegemaakt. Het drong tot hem door dat hij weer zeeën van tijd kreeg om zijn zonden te overdenken.

Bladerend door de Bijbel las hij in Exodus de tien geboden. ‘Eert uw vader en uw moeder.’

Nico werd in 1903 geboren. Zijn vader was in Oost-Brabant met textiel en poetsdoeken langs de deuren gegaan. ‘Poepelap’ was zijn bijnaam. Zijn moeder deed het huishouden en gaf het kinderrijke gezin te eten en te drinken. Nico was een vrijbouter. Na de lagere school verliet hij het ouderlijk huis. Weg uit de katholieke sfeer met die onbegrijpelijke Latijnse missen. Hij vond werk in de Langstraat. Ook een katholieke landstreek, maar gemengd met een vleugje protestantisme. Recht in de leer, hard en rechtvaardig. Een glaasje op z’n tijd. Alles met mate. Daar had Nico moeite mee.

Hij las verder in Exodus. ‘Gij zult niet doodslaan.’

Het was niet zijn bedoeling geweest. Bij een akkefietje in een café in Waalwijk had hij in lichtelijk beschonken toestand, hij was toen vijftien jaar, een marechaussee zo hard bij de strot gegrepen dat hij stikte. De klap waarmee de metalen celdeur in het Huis van Bewaring achter hem in het slot viel weergalmde nog lang in Nico’s hoofd. Toen hij na vijf jaar vrij kwam vond hij werk in een fabriek in ’s-Hertogenbosch.

'Gij zult niet stelen.'

Hij wist het, maar met zijn schamele loon en af en toe een biertje was het verschil tussen het mijn en het dijn heel erg klein. Hij was een dief geworden. Aan het dreunende geluid van de dichtvallende celdeur op het politiebureau kon hij niet wennen. Toen hij 23 was liep hij in café 'De Sjees' Lien tegen het lijf. Het was raak. Nico en Lien stapten in 1927 in het huwelijksbootje. De pastoor van de Sint Jan zegende het huwelijk in en ze beloofden elkaar trouw met de woorden 'Tot de dood ons scheidt.'

'Gij zult niet echtbreken.'

Dat knoopte Nico goed in zijn oren. Hij kon de geboden uit Exodus dromen. Getrouwd. Nu zou alles beter worden. Geen drank, geen diefstal, wel een wonderschone vrouw. Werk met een fatsoenlijk loon en een huis aan de Walpoort. Daar werd hij avond aan avond door Lien verwend.

Het was 19 oktober 1928. Die vrijdagavond hadden ze vrienden op bezoek. Adriaan en zijn vrouw Francisca, die even verderop aan de Walpoort woonden. Het was gezellig en het bier smaakte verrukkelijk. Ze hunkerden naar een sigaret. Nico kwam bedrogen uit, het doosje was leeg. Met zijn vieren gingen ze naar buiten. Ze stommelden de trap van de bovenwoning af en zagen buurman Cor in de deuropening staan. Hij was een gezellige Limburger, altijd goedlachs, en een slimme koopman. Ze groetten hem en liepen in de richting van de Haven.

'Wat was dat blinkende ding, waarmee Cor in zijn hand stond?' Ze hadden geen idee. In het kleine café aan de Haven kochten ze sigaretten en gingen terug naar de Walpoort om bij Adriaan en Francisca nog een borrel te halen. Die avond flonkerden de sterren aan het firmament en de halve maan scheen op de Bossche binnenstad. Ze waren wat licht in het hoofd. Eén borrel moest nog kunnen.

Kijk, daar stond Engelbertus. Hij woonde ook aan de Walpoort, aan de overkant. Een sturse man, die niet bekend stond als een goede buur. Nico riep: 'Moette gij wat van mij?' 'Ik moet niks van jou, ik ken je niet,' riep Engelbertus. Onverhoeds greep Nico in zijn binnenzak. 'Dan zal ik jou wat geven.' Met een mes stak hij in de richting van Engelbertus. Die greep naar zijn borst en stamelde, terwijl hij in elkaar zakte: 'Die is raak.'

Cor stond nog in de deuropening van zijn woning en zag het gebeuren. Hij aarzelde. Was dat Adriaan die Engelbertus te lijf ging? Hij liep erop af en greep een blinkende sikkeltje uit zijn binnenzak. Keihard hakte hij op Adriaan in. De politie en de dokter waren er snel bij en overzagen het slagveld. Engelbertus was dood en Adriaan bloedend verwond. Nico en Cor werden in de boeien geslagen.

Buurtbewoners in gesprek na de moord op Engelbertus

Een paar weken later was de rechter onverbiddelijk. Het mes van Nico had het hemd, de borstrok en het wollen vest van Engelbertus doorsneden en was daarna 9½ centimeter in zijn lichaam doorgedrongen. Mishandeling met de dood tot gevolg. Nico werd veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Cor kwam met de schrik vrij; zijn sikkels moest worden vernietigd omdat 'het in het algemeen belang niet raadzaam was dat hij deze terug zou krijgen.'

Na vijf eenzame jaren ging voor Nico de celdeur weer open. Vrij. Eindelijk naar Lien en de kleine Niek.

Eerst wilde hij nog een pilsje drinken op de Markt. De verhalen over Nico's losbandigheid en drankzucht kwamen kroegbaas Johannes van 'Den vergulden Hoed' de keel uit. Hij hield de biertap dicht. Plotseling greep Nico in zijn binnenzak. Johannes vluchtte de trap op. Met het mes geheven ging Nico hem achterna, al roepend 'Krijgen doe ik je wel, ik snijd je longen uit je donder. Eraan ga je.'

De moord op Engelbertus vond plaats bij het raam rechts vooraan

Geromantiseerd door Frits Kool,
schrijver van waargebeurde verhalen met een beetje verbeelding

Geïnspireerd door:
vonnissen arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch, 27 december 1928 en
krantenartikelen in *Prov.Nrd-Br. en 's-Hertogenbossche Courant*, *Nieuwe Venlosche Courant*,
De Telegraaf, *Courant Nieuws van de Dag*, *De Volkskrant*.

De Pennenstoter

Auteur: Maureen Bol

Willem zit in de hoek van de woonkamer van Petrus. Met zijn bruine ogen, blonde haar en donkerblonde wenkbrauwen in een breed, baardloos gezicht straalt hij rust en vriendelijkheid uit. Zijn beste vriend, Adriaan Hageman, is er ook. De mannen drinken bier. Het is Theodora, dochter van Petrus, die het bier heeft gebracht. Willem gluurt naar haar door zijn oogwimpers. Ze lacht hem stiekem toe met een snelle blik naar haar vader die gelukkig niet kijkt.

“Binnenkort ga ik in dienst”, zegt Willem. “Ik ga naar het tweede regiment van de infanterie in Maastricht.” Petrus grapt: “Dan kom je tussen de elite, jonge kuiper. Trek je dat wel?” Willem ziet dat Theodora hem aandachtig bekijkt. Bespeurt hij daar een glimp van trots? “Mmm, jonge kuiper, zeg je. Morgen moet ik weer vroeg op. Dus ik ga jullie nu verlaten, beste mensen.” Hij pakt zijn glas op, proost en drinkt hem in een teug leeg. Hij broemt nog een groet en vertrekt.

De volgende dag legt Willem de laatste hand aan een ton. Het vuur in het vat is zojuist gedoofd. Dat maakt de duigen soepel, zodat ze kunnen buigen. Na het buigen, schaven en afkoelen, klopt hij de ijzeren band aan de onderkant weer los. Nu kan hij de bodem plaatsen. Met hamer en drijfveer plaatst hij vervolgens de band weer op de plek waar hij hem eerder heeft weggehaald. Zo zit alles stevig. Tevreden bekijkt hij zijn werk. Het is ondertussen een routineklus. Want hij is al een tijdje gezet.

Terwijl hij zijn nieuwste vat bekijkt, hoort hij collega's praten. Er is iets voorgevallen bij Petrus, niet lang nadat hij er weg is gegaan. De mannen vertellen dat Adriaan is aangevallen. “Die jongen, Antoon van Sleeuwen, kwam als een dolle stier met een ijzeren staaf, een pennenstoter, op hem af. Hij schreeuwde: “Waar is Hageman?””

Een van de kuipers is de buurman van Petrus en Adriaan. Hij spuugt een straal uit zijn mond en kauwt verder op zijn pruimtabak terwijl hij praat. “Ik hoorde tumult. En zag hoe die jongen de deur uitvloog. Recht tegen de voordeur van Hageman. Man oh man, wat is die vent sterk. Hij pakte hem op en gooide hem zo de straat op.” “Die was natuurlijk bezopen, die van Sleeuwen,” zegt een van leerlingen. “Straalbezopen,” knikt de man.

Aan het eind van de werkdag loopt Willem naar herberg van Alem. Adriaan zit daar al aan de toog. “Hij stond opeens in de kamer. Ik ben op hem afgestormd en heb hem het huis uitgewerkt. Theodora gilte het uit. Buiten heb ik hem nog met mijn vuisten bewerkt en toen is hij op de vlucht geslagen.”

Herbergier Nicolaas van Alem mengt zich in het gesprek. “Ik hoorde dat die van Sleeuwen een oogje heeft op Theodora”, zegt hij. “Maar Petrus moet niets van die jongen hebben. Want vader van Sleeuwen is maar een boerke. En Antoon is pas 15. Geen goede partij voor zijn dochter.”

Willem voelt kille woede opkomen. “Inderdaad, wat mot zo'n knulletje met Theodora.” Adriaan verbaasd: “Wat is er in jou gevaren?” Nicolaas: “Mmm, Antoon was laatst hier en had hem behoorlijk hangen. Iemand had hem verteld dat hij Theodora had zien lopen met een vent. Hij noemde jouw naam, Hageman.” Willem krijgt het schaamrood op de kaken. “We pikken dit toch niet zomaar,” zegt hij met rauwe stem. “Laten we hem zondag opzoeken. We zullen hem leren!” Adriaan protesteert. “Nee, dat doen we niet. Mijn Geertje is hoogzwanger.” Willem loopt ondertussen met grote, ferme stappen weg en schreeuwt nog: “We pikken het niet, Adriaan. Hoor je! Hij gaat eraan.”

Zondagavond wachten de twee Antoon bij zijn huis op. Ze slaan en schoppen hem tot bloedens toe.

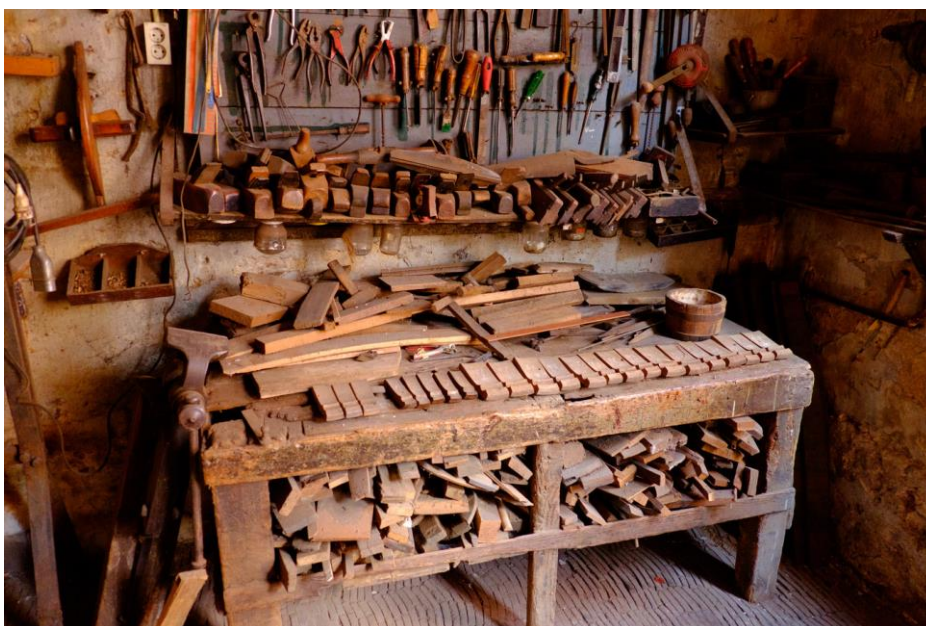
Het enige wat Antoon kan doen, is roepen om hulp. Hij hoort zijn moeder gillen. "Wat krijgen we nou! Blijf van mijn Antoon af." Ze roept zijn vader. "Gerard, kom gauw. Ze slaan Toon dood!" Willem en Adriaan schrikken. Antoon staat op en rent naar binnen. Daar stamelt hij: "Ik ga aangifte doen." Met de ijzeren staaf waarmee zijn vader palen in de grond slaat, de pennenstoter, stormt hij naar buiten. "Wacht", roept zijn pa. Niet veel later volgt hij zijn zoon. Verderop hoort hij lawaai. Toon is recht in de armen van Willem en Adriaan gelopen. Bij de komst van zijn vader ontsnapt hij en rent hij bebloed en gewond naar huis. Daar ligt hij een paar dagen op bed en kan niet naar zijn werk. Pas veel later kan hij persoonlijk aangifte doen bij de wachtmeester.

Gebaseerd op het criminele vonnis van de Rechtbank: 24.188 Strafvonnissen 's-Hertogenbosch (24.188) kuiper en arbeider Willem Bol (20) Delict: mishandeling Datum vonnis / uitspraak: 23-3-1886 bij de Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch.

Toegangsnummer: 24 Inventarisnummer: 188 Rolnummer: 60

Herberg Van Alem aan de Molenstraat in Oss

Kuipersgereedschap

Moord of liefde
Auteur: Ineke Schoones

Zachtjes glijdt Cornelia met haar vinger over de wenkbrauwen en het neusje van Nellie. Liggend op haar zij met haar kindje dicht tegen zich aan neemt ze het blozende snoetje in zich op. Ze streelt de warme wangetjes en ziet de wimpertjes trillen. Haar dochtertje zal zo wakker worden.

Gisteren zag ze dat haar moeder Nellie flink door elkaar schudde. Ook noemde ze haar een hoerenjong. Toen Cornelia dat zag en hoorde wist ze het zeker, vandaag gaat ze haar plan uitvoeren. Hoeveel verdriet het haar ook doet, het is het beste wat ze voor haar dochter kan doen.

Teder kust ze het voorhoofd waarbij er een paar tranen op het gezichtje vallen.

Nellie opent haar ogen en begint te jengelen. 'Dag meisje van me.' Als ze de stem van haar moeder hoort, kijkt Nellie haar met grote blauwe ogen aan. Voorzichtig wrijft Cornelia slaapkorstje uit de oogjes.

Met een diepe zucht staat ze op van het bed dat bedekt is met een vale spreij en neemt het kindje in haar armen. Eerst maar even verschonen, dat is hard nodig, denkt ze.

"Berend Botje ging uit varen, met zijn scheepje naar Zuid Laren," zingt ze terwijl ze de biljetjes van haar dochtertje wast. Ze doet haar een schone katoenen doek om. Uit de la van de oude commode pakt ze een blauw gebreid jurkje, een gehaakt geel mutsje met bijpassende slofjes en een donkergroen vilten jasje. Als ze haar kindje aangekleed heeft, legt ze haar terug op bed en haalt er een paar zwarte versleten schoenen onder vandaan. Ze stapt erin zonder de veters los te maken. Dan haalt ze een borstel door haar bruine haren, strijkt haar enkellange zwarte rok glad en slaat een grijze omslagdoek om.

Zwaaiend met haar armpjes en beentjes en pruttelende lippen ligt Nellie rustig op bed.

Cornelia pakt haar op, houdt haar dicht tegen zich aan en kust opnieuw haar voorhoofd.

Bij de deur kijkt ze nog even haar kleine, benauwde slaapkamer in. Sinds de geboorte van haar kindje vijf maanden geleden is ze met haar in het huis van haar ouders blijven wonen. Met het bed, een stoel, de commode en het houten ledikantje, dat terug naar Han de buurvrouw kan, staat de kamer erg vol. Cornelia besluit voor de laatste keer bij haar langs te gaan.

Ze sluit kordaat de deur.

Han kijkt op van haar naaiwerk als ze de deur hoort. 'Cornelia, wat een verrassing. Och, en je hebt je kindje meegebracht. Mag ik haar vasthouden?' vraagt ze en strekt haar armen uit.

Cornelia legt Nellie in de armen van Han die de baby begint te wiegen en sussende geluidjes maakt.

'Ze moet haar flesje nog. Hier, ik heb het meegebracht. Wil jij het haar geven?'

Han pakt het flesje aan en stopt de speen in het mondje waarop Nellie gulzig begint te drinken. Als ze het flesje leeg heeft, zet Han haar rechtop zodat ze een boertje kan laten.

'Je hebt haar zo mooi op zijn zondags aangekleed, gaan jullie nog ergens naartoe?'

Cornelia loopt onrustig op en neer. 'Ik ga weg en je zult me nooit meer zien.'

Han heeft het haar al vaker horen zeggen en ze schenkt er geen aandacht aan. Ze weet dat het niet altijd meevalt voor Cornelia, een kindje opvoeden zonder vader. Cornelia's vader is wel minder gaan drinken sinds de geboorte van Nellie en de moeder kan een kreng zijn maar Cornelia en Nellie worden goed behandeld. Na een knuffel geeft Han het kindje terug. Cornelia gaat met een laatste, 'Hou doe' naar buiten.

Het is laat in de middag en er staat een frisse wind. De zon verdwijnt af en toe achter de wolken.

Cornelia slaat de omslagdoek stevig om zichzelf en haar kindje. Snel loopt ze met gebogen hoofd over het veel belopen zandpad. Ze wil voorbijgangers, noch mensen die haar tegemoet lopen groeten. Ze hoort Kees, een buurtgenoot roepen maar negeert hem en loopt vastberaden door. Na een poosje verlaat ze het zandpad en loopt een weiland in.

Herkauwende roodbonte koeien kijken haar nieuwsgierig na. Cornelia loopt door het hoge gras naar de diepe sloot tussen de weilanden. Ze kijkt even om zich heen en besluit naar een bomengroep te gaan die haar beschermt tegen de blikken van eventuele voorbijgangers.

De zon tovert diamantjes op het water. In de sloot drijven met de stroom mee de eerste herfstblaadjes. De oever is begroeid met boswegge en riet dat ruist in de wind. Met haar gezicht naar de zon staat Cornelia even doodstil.

Dan gooit ze haar omslagdoek in het gras en kijkt naar de slapende Nellie. Voor de laatste keer zingt ze, "Berend Botje ging uit varen." Ze streelt de zachte haartjes op het voorhoofd.

Dit is echt het beste wat ze voor haar kan doen. Ze kust het gezichtje en stapt in de sloot. Het koude water trekt aan haar rok. Snel duwt ze Nellie met haar gezichtje naar beneden onder water. Het kindje begint te spartelen. Tranen stromen over Cornelia's wangen, ze moet volhouden, ze moet dit doen. Als de zon achter de wolken verdwijnt beweegt Nellie niet meer en laat Cornelia haar los. Stil ligt haar kindje in het water en drijft af naar het riet waar ze in verstrikt raakt en dat voorkomt dat ze naar de bodem zinkt.

Moeizaam klimt Cornelia op de oever en gaat in het gras zitten met haar gezicht in haar handen. Ze durft niet naar Nellie te kijken. Ze kan het niet meer opbrengen zichzelf te verdrinken. Niet nadat ze de worsteling van haar kindje heeft gevoeld en gezien. Ze weet niet wat te doen. Begint vertwijfeld te roepen, "Help. Help ons toch."

Dan een plons en ze ziet Kees haar kindje uit het water halen.

'Ik kan het niet,' snikt ze.

'Wat, ik kan het niet. Je hebt nondeju je eigen kindje verdrongen!' schreeuwt Kees

'Ik bedoel mezelf verdrongen,' snikt ze.

De laatste biecht
Auteur: Jessy van Son

“Haar ogen!” Marius schrikt wakker, badend in het zweet.

“Hier opa, drink wat water,” sust Greta. Met trillende handen pakt Marius de beker aan en neemt voorzichtig een slok.”

Ik zie steeds haar ogen. Zo blauw. En zoveel bloed.” Hij zakt terug in zijn kussens en valt weer in slaap.

“Waar heeft hij het toch over, ma?” vraagt Greta aan haar moeder.

“Hij ijlt. Ik denk niet dat hij het nog lang maakt, kind. Ik haal de dokter.”

Terwijl haar moeder de deur uitloopt, dept Greta voorzichtig het gezicht van haar opa met een vochtige doek. Zijn slaap is onrustig. Zijn anders zo zachte gelaat is vertrokken van pijn. Dan schieten zijn ogen weer open en grijpt hij Greta’s hand.

“De pastoor. Haal de pastoor. Ik moet biechten, om vergeving vragen. Ik wil niet sterven in zonde!” en hij begint te huilen.

“Opa, welke zonden? U hebt een goed leven geleid, altijd goed voor ons gezor...”

“Nee! Nee, de pastoor. Snel!” dringt Marius aan.

“Goed, rustig, ik ga hem halen,” belooft Greta. Ze slaat haar omslagdoek om en loopt de kamer uit.

“Freddie, kun jij bij opa waken? Ik ga de pastoor halen.”

“Voor de laatste sacramenten?” vraagt haar broer Frederik.

“Nee, hij wil per sé biechten. Het is blijkbaar heel belangrijk voor hem, hij is zo onrustig. Ik ben zo terug.”

Zware voetstappen galmen door de gang. De celdeur zwaait open, de bewaker komt binnen en wijst naar het meisje dat in de hoek van de vrouwencel zachtjes zit te snikken.

“De commissaris wil je spreken. Kom mee, jongedame.”

Marie staat op en loopt met gebogen hoofd mee naar de verhoorkamer. Terwijl ze plaatsneemt op de houten stoel tegenover de commissaris vouwt ze haar handen in haar schoot.

“Ik begrijp dat je een verklaring wil afleggen?”

“Ja meneer.” Ze pakt de punt van haar schort en veegt haar tranen weg. Ze zucht diep en begint te praten.

“Al bij mijn geboorte wisten mijn ouders dat er iets mis was met mij. Toch besloten ze om mij liefdevol in het gezin op te nemen als hun dochter.

Ik hielp mijn moeder thuis en ging even naar school tot ik aan het werk kon als wasmeid bij dezelfde familie waar mijn moeder ook werkte. Als zij al iets aan mij merkten, zeiden ze er niets van. Maar ze zagen me ook niet veel. Ik besteedde de meeste dagen in het washok of buiten. Ik heb er altijd met plezier gewerkt. Helaas moest de fabriek van meneer sluiten, waardoor de familie al het personeel moest ontslaan. Ma en ik verloren allebei ons werk. Pa verdiende in zijn eentje niet genoeg om met het hele gezin van rond te komen. Ik heb overal naar werk gezocht, maar werd nergens aangenomen. Ik heb nooit vriendinnen gehad, ook niet op school. Op straat word ik vaak nagewezen en uitgelachen. Daarom ben ik liever alleen. Ik wandel veel in het bos, waar niemand me lastig valt. Ook gisteren ging ik eropuit. Ma had me gevraagd eikels te rapen. Ik wist dat er veel lagen op het pad tussen de bossen en het land van boer Van Laarhoven. Terwijl ik aan het rapen was, kwamen de twee meisjes Van Laarhoven aanlopen. Echt waar, meneer, ik bemoeide me gewoon met mijn eigen zaken, maar toch begonnen ze me te tergen. Ze noemden me een monster, een onmens, en lachten me uit. Eerst alleen de oudste, maar toen begon de jongste mee te doen. Ik probeerde ze te negeren, draaide me om en wilde weglopen. Maar ze bleven maar lachen en roepen. Ik keerde terug en riep: “Kom dat eens in mijn gezicht zeggen als je durft!” De oudste stak haar tong naar me uit. En toen kwam ze naar me toe.

“Opa, de pastoor is hier.” Marius schrikt wakker van de stem van zijn kleindochter.

“Dankjewel lieve kind. Laat ons nu maar alleen.” Terwijl Greta, brandend van nieuwsgierigheid de kamer uitloopt, laat ze de deur op een kier en luistert stiekem mee.

“Ik begreep dat u wilde biechten?” vraagt de pastoor aan haar opa.

“Meneer pastoor, ik heb niet lang meer te leven. Ik voel het in mijn lijf. Voordat ik ga, wil ik dat u me de biecht afneemt. Er was een duistere periode in mijn leven. Het moet me van het hart, voordat ik mijn maker ontmoet.”

“God’s oordeel zal barmhartig zijn. Ik ken u niet anders dan als een vroom familieman, een harde werker.”

“Nadat ik mijn straf heb uitgezeten, ben ik altijd op het rechte pad gebleven. Ik heb mijn leven zo goed mogelijk geleid. Maar een grote zonde uit mijn verleden werpt nu nog zijn schaduw over mij. Ziet u, ooit was ik een ander mens.”

“En wat gebeurde er toen Marie?” dringt de commissaris aan, terwijl ze zwijgend voor zich uit staart. “We stonden achter het kreupelbosje. Ze stond voor me, lachte me uit, zei dat ik een vergissing van God was. Dat ik niet hoorde te leven. Ik weet niet wat er precies gebeurde, maar ineens lag ze op de grond en zat ik bovenop haar met mijn knipmes in mijn hand. Ik wilde dat ze ophield met schelden en lachen. Ik stak mijn mes in haar hals. Het lachen hield op. Er was zoveel bloed. En haar ogen, ze keek me aan, ze was bang. En ik voelde me schuldig. Ik kon het niet aanzien en toen, toen heb ik...” Marie slaat haar handen voor haar gezicht en schudt haar hoofd, alsof ze zo de beelden uit haar gedachten kan verdrijven.

“Heb je daarom Katrijne’s ogen uitgestoken?” vraagt de commissaris.

Marie knikt.

“Heb je haar zusje vermoord omdat ze je gezien had?”

“Nee, nee, ik heb haar niet... Ik weet het niet. Ze lag in het water.”

“Je hebt Bertina ook neergestoken en daarna verdronken in de sloot.”

“Nee. Ik weet het niet. Ze had ook gelachen. En me nageroepen.”

“Je wilde niet ontdekt worden.”

Marie zwijgt en vouwt haar handen in haar schoot. Opnieuw stromen de tranen over haar wangen.

Nadat Marius is uitgepraat valt er een lange stilte.

“Ik begrijp het niet,” zegt de pastoor. “Ik was inderdaad een fout van God, geboren als iets tussen man en vrouw in. Ik was Marie.”

Noot van de auteur:

Dit verhaal is fictie, gebaseerd op een dossier uit het BHIC uit de periode 1850-1910. De namen zijn aangepast om directe herkenning door eventuele nabestaanden te voorkomen. De hoofdpersoon in het verhaal heeft echt bestaan. Op latere leeftijd is zijn geboorteakte aangepast van 'dochter' naar 'zoon'. Hij is later getrouwd en heeft kinderen en kleinkinderen gekregen. De misdaad is echt gepleegd, al heb ik enkele omstandigheden gefictionaliseerd.

De danspartner

Auteur: Marga Bruijn

‘Ja, het gaat om dit kostuum, edelachtbare,’ antwoord ik de rechter. De advocaat houdt het tweedelig pak van wit linnen omhoog. Levenloos hangt het aan de kleeerhanger. Er zit een bloedvlekje op het revers en de naad van het rechterarmsgat is gescheurd. De stomerij en de naaister kunnen dat eenvoudig oplossen. Alleen ben ik niet van plan om ooit nog één schilling aan die oplichter van een Ludwig uit te geven.

‘Inderdaad, dit is het zomerpak dat mevrouw Worrer heeft aangeschaft voor de heer Sein.’ De kleermaker draait aan de punten van zijn snor.

‘Mijnheer en mevrouw hebben op 15 juni jongstleden samen mijn kledingzaak aan de Kärter Strasse bezocht. Ik heb de exacte datum teruggezocht in de kasboeken. Mevrouw was lyrisch over de pasvorm van het kostuum en verklaarde dat ze het mijnheer met liefde cadeau deed. De rekening heeft ze ter plekke voldaan. Gezien de leeftijd van mevrouw was ik in de veronderstelling dat mijnheer Ludwig mevrouws zoon was.’ De kraalogen van de kleermaker glinsteren vals.

Ik houd mijn gezicht in de plooi. Ludwig krijgt een hoestaanval. Hij proest over de tafel en de advocaat moet hem op de rug kloppen. ‘Zwakke longen, edelachtbare,’ murmelt Ludwig. Ik wend mijn blik af.

Hoe durft die rat van een kleermaker te insinueren dat ons leeftijdsverschil onbehoorlijk zou zijn? Leeftijd heeft niets te maken met *Lebenslust*. Mijn echtgenoot mag dan overleden zijn. Ik leef nog. Is dat soms een misdaad?

U had mij moeten zien dansen drie weken geleden in de Rote Bar. Zodra de opzweepende tonen van de Charleston klonken, was ik niet meer te houden en huppelden mijn voeten onder mij vandaan. Ik plantte mijn handen op mijn bovenbenen, zakte door de knieën en opende en sloot mijn benen als een elastiekje; open, dicht, open, dicht. De gouden lovertjes op mijn jurk dansten mee en weerkaatsten het licht van de kroonluchter. Zelden had Ludwig zo soepel bewogen als die avond. Losjes draaide hij met zijn benen en heupen. Wat zag hij er oogverblindend uit in zijn nieuwe pak. Iedereen keek naar ons. Ludwig knipoogde en voerde mij mee naar de bar. ‘I’m dying for a Martini, darling.’

Nu voelde ik pas hoe de dikke laag poeder op mijn gezicht prikte en hoe beurs mijn voeten waren. Het maakte niets uit. Ik kon wel eeuwig doordansen met mijn knappe cavalier. Natuurlijk betaalde ik onze cocktails.

Nonchalant legde ik mijn hand op Ludwigs bovenbeen. ‘Laten we dadelijk naar die nieuwe jazzclub aan de Ruprechtsplatz gaan, Schätzle.’

Ludwig zuchtte en streek door zijn van brillantine glimmende haar. ‘Bent u nog niet moe, Frau Anna?’

Ik schudde mijn korte bobkapsel. ‘Welnee, en hou op met dat ge-Frau.’

Ludwig gaapte. ‘Oh... Anna, dat boemelen van de ene rokerige bar naar de andere. Mijn arme longen kunnen het niet meer aan.’

‘Foei, jongeman. Het is nog niet eens één uur,’ zei ik en ik sloeg hem speels tegen zijn borstkas. Ludwig tikte tegen mijn billen. Dat had hij nog nooit eerder gedaan. ‘Vooruit dan maar, chef,’ lachte hij.

Na de jazzclub hielden we een taxi aan en ik vroeg de chauffeur om de wand tussen de voor- en achterbank op te trekken. Nu was het net of Ludwig en ik in onze eigen capsule door de Weense nacht vlogen. De lampjes van de neonreclame schitterden als sterren en Ludwig rook bedwelmend muskusachtig naar mannenzweet en eau de cologne. Ik legde mijn hoofd op zijn schouder te rusten. Hij had zijn jasje losgeknoopt en ik had vol zicht op zijn kruis. De stof van zijn broek spande strak om zijn lid. Ik moest er wel naar kijken. Zou ik het durven om..? Aarzelend tastte ik naar de bobbel onder de sluiting. Ik voelde hem zachtjes kloppen onder mijn handpalm, een grappig, warm gevoel. Ik frummelde aan de broeksknopen en Ludwigs ademhaling versnelde. Ik had het nog in me! Mijn lichaam spatte zowat uit elkaar van opwinding. Enthousiast kroop ik bovenop hem, beet in zijn lippen en sgorde aan de band van zijn pantalon.

‘Anna, stop!’ Hijgend duwde Ludwig mij van zich af.

‘Au!’ Ik stootte mijn hoofd tegen het dak van de automobiel.

Een druppeltje bloed welde op uit Ludwigs onderlip. Paniekerig draaide hij het autoraam open en hapte naar adem. ‘Ik wil dit niet.’

Niet? Alle signalen waren er. Ik was toch niet gek? Was het deze taxi, de chauffeur? ‘Ik begrijp het, Schätzle. We kunnen ook...’

‘Dit hoort niet bij de afspraak.’

Langzaam drong de boodschap tot mij door. ‘Ik betaal je verdorie 75.000 schilling per maand om mij mee uit te nemen, mij een goede tijd te bezorgen, terwijl het enige wat jij doet is klagen dat je zo moe bent. Hoort dat wél bij de afspraak, Schlappschwanz?’ Mijn brandende lust van zonet sloeg om in woede.

‘Misschien is het beter als ik ontslag neem.’

‘Ontslag? En hoe ga je dan je geld verdienen? Mag ik je eraan herinneren dat alle banken op instorten staan?’

‘Ik stop ermee. Per direct.’

‘Per direct? Goed, dan wil ik ook per direct dat dure kostuum terug.’ Ik rukte aan de panden van zijn colbert. Wat dacht die profiteur wel niet!

‘Anna!’

‘Pak uit. Nu!’ schreeuwde ik.

De taxi remde. Ik vloog tegen de tussenwand. Ludwig rukte het portier open en rende de straat op, zijn broek halverwege zijn billen.

‘Wat is uw relatie met mevrouw Anna Worrer?’ vraagt de rechter aan Ludwig.

Er verschijnen rode vlekken in zijn nek. ‘Ik verhuurde mij aan haar als danspartner. Enkel als danspartner, edelachtbare. Ik ben eigenlijk bankemployee van beroep.’

‘Kunt u de verklaring van mijnheer de kleermaker bevestigen?’

‘Ja, Frau Worrer heeft mij het pak op 15 juni jongstleden cadeau gedaan.’

De rechter krabt op zijn kale hoofd en bladert in zijn map. ‘Ik verklaar de verdachte, de heer Ludwig Schein, onschuldig aan de ten laste liggende eis van oplichting. Hij is de rechtmatige eigenaar van dit kostuum.’

‘Mevrouw mag het hebben’ zegt Ludwig en hij kijkt mij koel aan. ‘Het is oud en versleten.’

ACHTER HET ELEKTRICITEITSHUISJE

Auteur: Annemarieke Beijer

Het gebeurde achter het elektriciteitshuisje op een avond eind november. Jacob en ik hadden afgesproken aan het einde van het Kneutelstraatje in het centrum van Roosendaal. We zagen elkaar vaak en hadden die avond weinig nieuws te melden. Bovendien, we zijn allebei niet zo spraakzaam. Ik ben verlegen en Jacob is al achttien en houdt niet van 'dom geklets'. Ik wilde arm in arm. Maar hij weerde mij af, hoewel er op deze koude avond niemand op straat te bekennen was. Toen hij voorstelde naar het elektriciteitshuisje aan de rand van het centrum te lopen, vermoedde ik dat hij 'mij zou gaan gebruiken' zoals hij het uitdrukt. Hij heeft mij een jaar geleden netjes gevraagd of dit mocht en ik heb 'ja' gezegd. Ik ging immers met hem, al was ik toen pas veertien en had pa me verboden om me met hem in te laten.

Het stenen elektriciteitshuisje staat vrij in een platgetreden grasveldje met rottende bladeren. Zodra we er aankwamen, drukte hij mij tegen de muur en begon te zoenen. Hij smaakte naar tabak en brandewijn. Lekker. Maar zijn kus duurde kort, veel te kort. Hij begon al snel aan mijn directoire te sjoeren. Daarna gebeurde het allemaal snel en precies zoals ik wist dat het zou gebeuren. We hadden het al eerder gedaan, de laatste keer achter een kermiswagen.

Het tikken en brommen in het elektriciteitshuisje vond ik eng, maar ik liet niets merken. Ik wilde niet dat hij mij kinderachtig vond. Zodra hij klaar was, hees ik mijn broek op. Het voelde kleverig beneden. 'Ik denk dat ge nu wel zwaar zult zijn', zei Jacob. 'Wat bedoel je?', vroeg ik maar voordat Jacob kon antwoorden, dook er opeens een politieagent op uit de mist. Gelukkig waren we weer netjes. 'Weg hier', zei hij bars. 'Deze plek is levensgevaarlijk'. We liepen snel richting huis, weg van het beangstigende gebrom in het huisje en weg van de geur van rottende bladeren.

Twee weken later ging Jacob aan de haal met mijn oudere zus Adriana. Zij is negentien en voelt zich een volwassen vrouw. Ze verft haar lippen en heeft een bos bruine krullen die ze opsteekt. Op een avond kwam ze thuis van de kermis en riep triomfantelijk dat Jacob haar had getraakteerd 'op van die heerlijke warme stroopwafels', ze likte haar lippen alsof ze het kleverige goedje nog proefde. 'Oh ja', zei ze, 'voor jou heb ik nog wat afsnijdsels' en ze gooide me een zakje met wat brokjes wafel toe.

De volgende dag vertelde Adriana dat ze met Jacob verkering had. Wat een verraadster, ze wist donders goed dat ik met Jacob wandelde. We wilden dus dezelfde vent. Natuurlijk begreep ik waarom. Jacob is lang, sterk en heeft indringende bruine ogen. Een goede naam heeft ie niet. Een vaste betrekking trouwens ook niet. Hij is los arbeider. Maar dat heeft me allemaal nooit wat kunnen schelen. Zelfs het litteken op zijn wang is mooi. Het is een fikse jaap. Opgelopen na een vechtpartij in de kroeg. Iemand had volgens hem vals gespeeld met kaarten en toen heeft Jacob erop los getimmerd. Maar die andere vent had dus een mes. Het litteken ontsiert zijn gezicht niet, integendeel. Voor mij betekent het dat hij niet bang is en zich niet laat bedonderen. Daarom voelde ik me veilig bij hem op de kermis.

Ik begreep niet wat Jacob bezielde om het met Adriana aan te leggen, want ze is vals, maar toen ik zag dat het menens was tussen die twee, heb ik het uitgemaakt. 'Ik wil Jacob echt niet meer als vrijer, en dat zal ik hem zeggen ook', zei ik tegen Adriana, terwijl ik kwaad mijn schort in een hoek smeed. 'Nou dat treft dan', zei Adriana afgemeten. 'Want hij is nu van mij'. Wat ik toen nog niet wist,

was dat ik zwanger was van hem. Ik kreeg de regels niet meer. Maar ik maakte me geen zorgen. Ik dacht dat het kwam omdat ik zo jong en dun was.

Adriana heeft me maar één keer gevraagd hoe lang het geleden was dat ik de regels had gehad. 'Weet ik niet', zei ik kortaf. Toen vroeg ze me of ik wat had uitgehaald, en dat heb ik ontkend. Het gaat haar niets aan. Ze vertelt mij ook niet wat ze allemaal doet als ze zogenaamd gaat wandelen.

Toch vind ik het wel gek dat ze er nooit op teruggekomen is. Zij doet de was. Ze moet hebben geweten dat ik in verwachting was toen ze eind januari aankondigde dat ze in april met Jacob zou gaan trouwen. Na deze mededeling ben ik naar mijn kamer gevlucht en heb ik gejammerd en gehuild met Kaatje, mijn lievelingspop, in mijn armen. Adriana is me niet achterna gekomen maar is met Jacob de hort op gegaan.

Ik voelde toen al wel dat het helemaal mis was. Ik kwam aan op een gekke manier, was moe, bleek en soms misselijk. Ik kon mijn aandacht niet meer bij mijn werk in de viswinkel houden en moest soms wel drie keer vragen wat een klant ook al weer hadden besteld.

Mijn rok moest ik steeds lager dragen en Adriana's verstelde jakje paste me beter dan het mijne. Maar niemand mocht iets weten want ik was doodsbenuwd dat als het bekend zou worden, pa me in een soort gesticht bij de nonnen zou stoppen.

Jacob kwam een keer langs kwam toen ik alleen thuis was. Eindelijk konden we praten. Hij was inmiddels met Adriana getrouwd en ze hadden hun eigen huis. Ik was appels aan het schillen voor de moes en Jacob at de schillen, hongerig als altijd. We leken wel een armoedig maar fatsoenlijk stelletje zoals we daar huiselijk tegenover elkaar zaten. 'Ik ben zwanger'. Hij kauwde door. Hij wist het natuurlijk al lang. Iedereen behalve pa had het door. Hij keek naar mijn buik die mijn schort deed opbollen. 'Van jou', voegde ik er aan toe toen hij maar niets zei. Hij veegde bedachtzaam zijn mond af met zijn hand. 'Je moet maar zeggen, dat je niet weet van wie het is, anders draai ik de kast in.' 'Het is van jou, ik weet het heel zeker'. Het bleef weer even stil. 'Als het kind er is, en je krijgt teveel trammelant met je vader, dan gaan we naar Antwerpen, om daar samen te gaan leven'. Ik stopte met schillen, overrompeld. 'En onze Adriana dan?' Ik dacht dat hij zomaar wat zei, om van me af te zijn. 'Die kan verrekken', zei hij en smeed de overgebleven schillen in het vat voor de schillenboer en vertrok. We hebben het er daarna nooit meer over gehad.

Het is half juni en al warm. Ik kan me niet meer verstoppen in wijdvallende mantels en dikke vesten. De buurvrouw heeft me aangeklampt op de stoep, ik kon er niet meer omheen en heb haar na enig aandringen verteld dat ik een kindje verwacht van Jacob. Dat had ze al geraden. Ze heeft het meteen aan pa verteld, toen hij terugkwam van de avondploeg. Ik ben zo opgelucht. Pa vermoedde het al, vertelt hij, maar omdat ik maar bleef ontkennen begon hij te twijfelen. 'Ik dacht eerst dat je zo moe en misselijk was omdat je aan suikerziekte lijdt'. Moeder is hieraan overleden. Ik denk dat pa niet helemaal de waarheid spreekt en dat hij eigenlijk gewoon niet wilde weten dat er een minderjarige zwangere dochter onder zijn dak woonde die hij zou moeten opvangen zonder de steun van ma.

Pa heeft me gelukkig niet hard aangepakt. Het is bij een 'jij stom, ongehoorzaam secreet, wat moet ik nu met je', gebleven. Menig meisje in mijn situatie zou door haar vader de deur uit zijn geschopt. Hij legt de schuld helemaal bij Jacob. Hij gaat hem fiks pakken. 'Die gaat jaren in 't cachot', daar zal hij voor zorgen. 'Als ik had geweten dat Jacob jou heeft bezwangerd, zou ik Adriana nooit

toestemming hebben gegeven om met hem te trouwen'. Dan had ze dus lekker tot haar dertigste op Jacob kunnen wachten.

Pa deed op 15 juni aangifte tegen Jacob. Ik heb vervolgens mijn verhaal op het politiebureau verteld. Ik was inmiddels hoogzwanger. Het was moeilijk om met die vreemde mannen over Jacob te praten, en over zijn bedrog. Ik struikelde over mijn woorden en kon het trillen van mijn benen niet stilhouden. Maar het ergste was dat pa erbij zat. Die weet dus nu ook alles

Naar aanleiding van de aangifte van pa en mijn getuigenis is Jacob op 20 juni opgepakt en vastgezet. Adriana was natuurlijk hells. Zij moest ook komen verklaren. Zij heeft beweerd 'dat ik een leugenachtig meisje ben, die je niet moet geloven en dat ze heeft gehoord dat ik met meerdere jongens mee ben geweest'. Waarom ik, haar zus, Jacob als de verwekker van mijn kind heb genoemd, ze zou het niet weten. Ik weet niet of het ooit nog goed zal komen tussen mij en Adriana.

In september was het gerechtelijk onderzoek tegen Jacob bijna klaar, ik was inmiddels bevallen van een zoon. De officier van justitie vertelde me dat Jacob tegenstrijdige verklaringen af heeft gelegd en dat dit zijn geloofwaardigheid niet ten goede komt. Bij de politie gaf hij toe 'wel eens een keer seks met mij te hebben gehad'. Bij de rechter-commissaris ontkende hij dit weer.

Het strafproces vond plaats in Breda op 10 oktober 1928, achter gesloten deuren, zoals gebruikelijk bij de berechting van zedendelicten met een minderjarig slachtoffer. Jacob kreeg een celstraf van drie en een half jaar. Voor mij hoefde Jacob niet de bak in, ik wilde alleen de erkenning dat hij de vader van mijn zoon is. Maar zo is het niet gelopen want Jacob heeft alles wat er achter het elektriciteitshuisje is gebeurd, ontkend. Adriana is in verwachting gaat het gerucht. Weer een kind dat geboren wordt 'zonder vader'.

Dit is een fictief verhaal. De strafzaak tegen Hendrik van Nijnatten van 10 oktober 1928, rechtbank Breda, rolnummer 1574, was een bron van inspiratie.

Via: BHIC, inventarisnummer: 23/ 715.

De plaatsvervanger

Auteur: Noortje de Kok

Het licht dat door het kleine venster valt, tekent een witte rechthoek met zwarte strepen op de vloer. Het raam zit te hoog om naar buiten te kijken en biedt alleen uitzicht op een lichtgrijze lucht. Niet dat hij veel anders gezien zou hebben, want zijn bril die hij op doktersvoorschrift had gekregen, had hij lang geleden geruild voor een kruik jenever. Daar in die kroeg waar hij al meer slechte ideeën had opgedaan.

Hij komt moeizaam overeind van het harde bed. Alles doet pijn. Niet alleen zijn rechterbeen waar ze op Sumatra een kogel doorheen gejast hadden. De tropenjaren in Oost-Indië hebben hun sporen op zijn hele lijf achtergelaten. Hij wrijft langs zijn grijze stoppelbaard. Ook zonder dat er hier een spiegel hangt, ziet hij zijn afgeleefde lijf en zijn verlopen kop. "Vieze landloper!" roepen ze hem vaak na en ook op de gezichten van die hoge meneren die hem het proces-verbaal afnamen was de weerzin duidelijk af te lezen.

Hij staart naar het lichtpatroon op de vloer. De schaduwen van de tralies doen hem denken aan de spijlen van het wiegje thuis. Daar waar zo veel kindjes voor en na hem in hadden gelegen. En meteen herinnert hij zich weer de pijn in de ogen van zijn moeder en het verdriet dat ze had om die andere Henri's. De Henri's die niet ouder werden dan een paar weken. Hij was de derde Henri in het gezin geweest en de eerste die bleef leven. Maar nooit had hij het gevoel gehad dat ze voluit van hem durfde te houden. Alsof ze bang was dat ook hij op een dag zijn ogen niet meer zou openen. Want telkens wanneer er een nieuw hopeloos krijsend scharminkeltje in het wiegje lag, was de angst dat ook dit kind het niet zou overleven van haar gezicht af te lezen. En vrijwel iedere keer volgde er zo'n verschrikkelijke dag dat er uit het bedje helemaal geen gekrijs meer kwam. Dat het wiegje de dag erna leeg was. En bleef. Totdat er op een dag weer een nieuw broertje of zusje in lag. Allemaal nieuwe plaatsvervangers, net als hij.

Zijn hele leven had hij geprobeerd zijn eigen bestaan te rechtvaardigen. Hij was immers de enige Henri die het overleefd had. Maar waarom? Wat maakte dat hij wel mocht blijven leven? Het kon haast niet anders dan dat er een belangrijke rol in het leven voor hem was weggelegd. Ergens ver weg van huis. En zodra hij oud genoeg was trok hij de wijde wereld in. Maar groots en meeslepend was zijn leven niet geworden.

Tot hij op een dag een oproep zag om zich te melden voor het Oost-Indisch leger. Het avontuur lonkte en hij voelde aan alles dat dit het begin zou worden van een glanzende militaire carrière. Maar toen hij een half jaar later per schip naar Sumatra vertrok, kwamen de eerste barstjes al in zijn droom. Achteraf gezien was de zeeziekte die hem volledig uitteerde, het eerste teken dat zijn verblijf in Indië op een fiasco zou uitlopen. Vier jaar later keerde hij gebroken en gedesillusioneerd terug naar Nederland. Afgeschreven. Afgekeurd. Afgedaan. Hij kreeg een schamel pensioentje en zijn leven werd een aaneenschakeling van opnames in verschillende tehuizen en evenzovele pogingen om ergens anders een nieuw bestaan op te bouwen. Hij leed een uitzichtloos zwerversbestaan, totdat een week geleden zijn leven een verrassende wending nam.

Hij had zijn laatste geld net gependeed aan een jenever in een Haagse kroeg. En terwijl hij zo lang mogelijk deed over de allerlaatste slok, ving hij een gesprek op tussen twee stamgasten. Ze hadden het over een aloude moordzaak uit Tilburg. Een jong meisje was dood in de kerk

aangetroffen, maar een dader werd nooit gevonden. Een reeks verdachten was er wel. Was het een schilder, de pastoor of een willekeurige passant? Een drama dat de gemoederen lang bezig hield. Maar het was, zo concludeerden de mannen aan de bar, vooral een drama voor de ouders.

Het verhaal van de moordzaak rakelde oud zeer bij Henri op. Hoe verschrikkelijk moest het voor de ouders zijn om niet te weten wie je kind heeft vermoord? Hij zag weer die doffe blik in zijn moeders ogen en herinnerde zich zijn wens om iets te betekenen in dit leven. Misschien kwam het ook wel door de jenever, maar ineens wist hij helder wat hem te doen stond. Hij moest zichzelf aangeven voor deze moord. Hij kon de pijn van de nabestaanden verlichten door voor een dader te zorgen. God weet had hij de misdaad ook daadwerkelijk begaan. Zijn geheugen was als een gatenkaas. Met flarden herinneringen, maar zonder logisch verband. Hij had in Indië veel mensen gedood. Hij zou ook best een meisje in Tilburg van het leven beroofd kunnen hebben. Als hij goed zijn best deed kon hij zich de details nog herinneren...

Hij schrikt op uit zijn gedachten als er voetstappen op de gang klinken. Even later hoort hij dat er een sleutel in het slot gestoken wordt. Ze komen hem halen. Bijna twintig jaar na dato is hij dan eindelijk gepakt! Met opgeheven hoofd loopt hij tussen de bewakers in die hem naar de rechtszaal zullen brengen. Daar zal hij, Henri Charles Breithaupt, veroordeeld worden voor doodslag en zal er een eind komen aan zoveel onzekerheid en verdriet.

Dezelfde middag staat hij buiten de poort van de gevangenis. Niet schuldig.

Van zijn verhaal over de moord had men geen spaan heel gelaten. Hij kon eenvoudigweg niet de moordenaar geweest zijn. Om zichzelf een houding te geven had hij nog schouderophalend gezegd dat hij de mensen maar iets op de mouw wilde spelden. Maar feit blijft dat hij weer eens ontmaskerd is. Ook als plaatsvervangende dader heeft hij gefaald. Zoals hij al zijn hele leven tot niets groots in staat is gebleken. Nu zal zijn naam voor altijd verbonden zijn aan het woord "simulant". Als men zich zijn naam überhaupt nog zal blijven herinneren.

Moeizaam komt hij in beweging. De straat is nagenoeg verlaten en langzaam loopt Henri opnieuw de anonimiteit in.

Het verhaal is gebaseerd op dossier 23/592/1357

Doodslag

Auteur: Machteld van Zalingen

De dag dat ik mijn kleine broertje liet verdrinken, was er een als alle andere.

Ik was die ochtend nog vroeger opgestaan dan anders. Het licht viel door het piepkleine venster van de zolder op mijn gezicht. In de straal die op mijn wollen deken scheen, zag ik duizenden stofdeeltjes dansen. Beneden maakten mijn ouders ruzie. Zuchtend kwam ik overeind.

Ik moest denken aan hoe het allemaal was begonnen. Bijna een jaar geleden, op een natte vrijdagmiddag in september, was mijn vader zoals altijd na een lange werkweek, in de keuken gaan zitten met een pul bier. Plotseling had hij de pul met een klap op de keukentafel gezet. Ik zag mijn moeder opschrikken en dacht zelf op dat moment dat hij het per ongeluk deed. Mijn vader is een man van stilte, niet van geweld.

‘Ik ben zogenaamd verdreven door de vooruitgang.’

‘Wat bedoel je Johan?’ vroeg mijn moeder met ongeduld in haar stem.

‘Ik ben ontslagen bij de wolfabriek.’ Zijn schouders zakten nog een stukje verder naar beneden met zijn hoofd er tussenin, als een zich terugtrekkende schildpad.

‘Je vindt vast wel iets nieuws,’ zei mijn moeder.

‘Hij kon iedereen eruit pikken, maar hij moest uitgerekend mij hebben. De vuilak,’ zei hij ineens luid, terwijl zijn hoofd weer tussen zijn schouders vandaan kwam.

‘Over wie heb je het?’

‘Die opzichter natuurlijk, alsof jij dat niet weet.’ Mijn vader was opgestaan en naar buiten gelopen. We zagen hem pas de volgende ochtend weer. Vanaf toen was alles anders.

Ik schrok op uit mijn gedachten door mijn moeder die schreeuwde. ‘... dan ga je toch weg als het je niet zint?’

Zachtjes sloop ik naar het trapgat. Ik moest oppassen voor die plank net voor de drempel en de tweede daarna, die kraakten het hardst. Mijn moeder was nooit een warme vrouw geweest, maar de toon in haar stem zei me dat het nu menens was.

Mijn vader zei nauwelijks verstaanbaar ‘...nog een mond extra te voeden. Adriaan is niet eens van mij.’

Mijn keel werd gortdroog. Ik probeerde te slikken, maar het hielp niet. Benauwdheid overviel me. Met mijn hand drukte ik op mijn borst die als een bezetene tekeer ging, in een poging tot rust te komen. Langzaam liep ik terug en pakte mijn grijze jurk van de hanger. Ik had de luxe dat ik twee jurken had, nog vanuit de tijd dat mijn vader werkte en geld verdiende.

Toen ik beneden kwam, deed ik alsof ik niets gemerkt had. Mijn moeder stond met korte, snelle bewegingen af te wassen en zei niets. Mijn vader staaarde in de oploskoffie, die voor hem op tafel stond. Hij keek even op, wenste mij goedemorgen. Zijn bruine ogen licht vochtig.

‘Ga jij zo naar de kruidenier? Vraag maar of het op de bon kan,’ zei mijn moeder terwijl ze verwoed doorging met haar werk. ‘En daarna kun je me helpen met de aardappels halen en Adriaan in bad stoppen.’

Ik knikte, besepte toen dat ze dat niet kon zien en zei met zachte stem dat het goed was. Ik deed altijd de boodschappen, begreep niet waarom ze dit nu moest benadrukken. Adriaan begon net op dat moment te huilen en ik wilde opstaan om hem uit zijn bedje te halen, toen mijn moeder met bitse stem zei, ‘Dat doe ik wel.’ Ze veegde haar handen af aan haar schort en beende naar de achterkamer waar mijn ouders sliepen.

Ik maakte me uit de voeten en ging boodschappen doen. Bij de kruidenier was het druk. Moest ik alleen voor wat roggebrood en spek weer een halfuur in de rij gaan staan. Twee vrouwen die een stukje verder achter mij stonden, waren aan het roddelen over mensen uit de buurt. Ik hoorde mijn moeders naam vallen en keek om. Het waren een kleine vrouw met een rood en schraal gezicht en een gezette vrouw met een bril.

‘Schandalig. Ze had het aangelegd met de opzichter van de wolfabriek, die daarna haar eigen man ontslagen heeft,’ zei de vrouw met het rode hoofd.

‘Ja,’ zei de ander nu zachter, maar luid genoeg om haar in de hele winkel te kunnen verstaan: ‘ben benieuwd van wie dat kind is...’

Ik balde mijn vuisten en moest mijzelf bedwingen om niet naar hen toe te lopen. In mijn hoofd buitelden honderden vragen en gedachten over elkaar heen. Waarom had mijn moeder dat gedaan? Was die opzichter soms de vader van Adriaan? Hadden mijn ouders daarom zoveel ruzie sinds Adriaan er was? Ik was altijd het oogappeltje van mijn vader geweest en bang dat hij als jongen mijn plaats in zou nemen, maar niets was minder waar. Nu snapte ik waarom mijn vader al vanaf het begin afstandelijk was geweest tegen Adriaan.

Toen ik eindelijk aan de beurt was, raffelde ik mijn lijstje af. ‘Mag het op de bon?’

De kruidenier keek me fronsend aan vanonder zijn borstelige grijze wenkbrauwen. ‘Alweer? Als je moeder eind van de week niet betaald heeft, kom jij de schuld aflossen.’ Hij likte zijn lippen af en keek mij met een wellustige blik aan. Ik gruwde, maar liet niets blijken en pakte de boodschappen in mijn mand. Zonder iets te zeggen liep ik naar buiten. Nieuwsgierige blikken gleden over mijn rug. Ik voelde me goedkoop.

‘Waarom doe je er zo lang over? Er moet nog zoveel gedaan worden. Ik ga zelf wel aardappels halen,’ snauwde mijn moeder toen ik binnenkwam.

Mijn vader had zijn heil heel verstandig ergens anders gezocht. Ik knikte. ‘Doe dat maar.’ Rotwif, dacht ik er achteraan. Ik pakte Adriaan van haar over, die stonk naar warme kool en zure moedermelk. Hij klemde zijn armpjes om mijn nek. Voorzichtig zette ik hem bij de wastiel in de achterkamer en begon een pan met water te koken boven het vuur. ‘Blijf zitten,’ zei ik streng tegen hem. Ik duwde de teddybeer in zijn armen en hij klemde zijn kleine handjes eromheen. Ik benadrukte nog een keer dat hij moest blijven zitten en hij knikte.

Ik moest minstens drie keer naar de pomp lopen een paar meter verderop in de straat, om water te halen. Toen ik eindelijk aan de derde emmer toe was, riep mijn moeder vanuit de deuropening van de overburen dat ik haar even moest helpen. Ik liep het steile trapje van de aardappelkelder af en vulde zo snel mogelijk een mand. Daarna rende ik terug naar huis. In een flits zag ik mijn vader een zijstraat verderop inslaan. Was hij dan toch thuis geweest?

Binnen was het stil, te stil. Ik smiet de mand met aardappels op de grond en rende naar de achterkamer.

Adriaans gezichtje lag naar beneden. Zijn blonde haartjes dreven als een engelenkrans om zijn hoofd. Ik trok hem uit het water en schudde hem hard door elkaar alsof hij een lappenpop was.

Toen kwam mijn moeder binnen. De aardappels maakten een hard, roffelend geluid terwijl ze over de houten vloer rolden. Ze keek me aan en begon te gillen.